

SNAGA KONFRONTACIJA

(Milan Micić: *Mi smo, mila, zenitistički svet*, Adresa, Novi Sad, 2008)

Rabota traganja za nepatvorenim poetskim biserima u knjigama savremenih pesnika ovdašnjih, često teška i jalova (a uvek nekako usamljenička), ume znatiželjnika da iznenađi sasvim neobičnim plodovima. Među stihovnim svetonazorima koji su počesto prepoznatljiviji, bilo zato što se pesnici samo-ponavljaju, ili što slede utabane generacijske i doktrinarne staze, desi se (istina vrlo retko) glas koji odstupa, pojava koja je nesvakidašnja i samosvojna. Redovno je reč o pesnicima posebnog kova, onima koji pripadaju avangardi, na koje nisu upereni reflektori velike književne (estradne) scene (naravno, avangarda je uvek apartna i ekskluzivna, jer da nije tako ona ne bi tragala za novim pesničkim putevima već bi hodila i pripadala oprobanim, akademističkim prtinama).

Pesnička knjiga Milana Micića (1961) *Mi smo, mila, zenitistički svet* čitaoca će ponajpre privući poznatim pojmovima – zenitzmom i prezimenom Micić, koje je, pak, samo po sebi, zenitistički pojam. U daljem traganju otkriva se da Milan Micić jeste bliski rođak braće Ljubomira i Branislava Micića, osnivača zenitzma, tog neponovljivo razbarušenog, buntovničkog, silovitog umetničkog pokliča iz prvih decenija XX veka. Snažan zamah pesničkih energija koje su ujedinili mladost i gnev stvorio je pokret koji je bio samosvojan kako na prostorima ondašnje Kraljevine SHS, tako i šire, jer su pesnici širili zenitzam kroz Evropu. U tom vremenu koje, nakon Velikog rata i nezamislivih stradanja i razaranja, obiluje svakovrsnim „izmima“, zenitzam je originalni pokret koji stavlja pod znak pitanja celokupnu evropsku i svetsku civilizaciju koje su gurale mase u beskrajnu bedu i nezamislivo nasilje. Bez obzira na kasnije hvale ili osporavanja, kontradiktorne (politikantske) optužbe za propagiranje anticivilizacijskog varvarstva ili „nazadnih“ tendencija, zenitzam ostaje nužni, ali retki dah svežine u ustajaloj književno-umetničkoj sredini čiji značaj se proteže decenijama pošto pokret nestane ugušen jalovom nezainteresovanošću okoline.

Znajući sve ovo, a imajući na umu i latinsku *nomen est omen*, već dobrano zaintrigirani stiholjubac otvara knjigu i lista stranice, suočavajući se sa stihovima koje ona donosi. Već posle nekoliko pesama (u knjizi nema uobičajenih podela na cikluse) sa njima se uspostavlja intenzivna komunikacija, utemeljena delom na prepoznavanju, a delom na otkrivanju. Čitanjem se, u vrtoglavom kolopletu slika, prepoznaje onaj neobavezni, nonšalantni i namerno iskrivljeni odnos prema stvarnosti (realnostima) tako mio zenitistima (ali i svim ostalim avangardistima). Provokacija kao strategija, poigravanje znanim, oveštanim situacijama i njihovo iščašenje, izmeštanje iz kvazisigurnosti svakodnevne rutine jeste prvi sloj senzacija koje Micić odašilje, i po tome je blizak svojim prethodnicima po prezimenu i umetničko-buntovnom opredeljenju. Istina, nema i vizuelne provokacije koju je *Zenit* nosio: nedostaju slova različitih veličina, kvadrati, linije, strelice, ali je duh svežine očuvan i sposoban da izazove čuđenje, natera na stanku u čitanju, na ponovno, lagano

iščitavanje da bi se slika-metafora sveta razumela. A kakav je to „svet“ u kome postoji, očito kao izdvojena celina, Micićev „zenitistički svet“?

Micićevo utemeljenje je u civilizaciji Zapada s kraja XX veka, sa svim tehnološkim mogućnostima i prednostima, sa šarenim reklamama koje zasenjuju oči 24 sata, svakodnevno. To je svet koji obećava večnu lepotu i mladost, bogatstva veća od najbujnijih snova, svet robnih marki, „brendova“, hromiranog čelika, sterilnosti. Na materijalnu se nastavlja virtuelna realnost, varljiva, neopipljiva, a sveprisutna, usađena u sam um čoveka s kraja Milenijuma. Pomenuti tehno buljuk, navodno, postoji samo da bi njegovi korisnici bili srećni podajući mu se, zarađujući i trošeći. Na prvi pogled sve su ovo odlike društva blagostanja, takoreći Raja na Zemlji u kome se uživa bez kraja i konca. No, da li je baš tako?

Iz pesme u pesmu otkrivaju se pukotine u sjajnoj obrazini tog „vrlog, novog sveta“. Ponegde su one gotovo neprimetne, uz tek poneko lako iskakanje iz redosleda koji podrazumeva zdrav razum. No, na drugim se mestima-stihovima razotkriva da iza sjaja zeva praznina, ispraznost, dosada i neinventivnost. Tako se postupno spoznaje da bogatstvo ima svoju pravu cenu, a ona nije u novcu već u lišavanju ljudi njihove prirodnosti, u brisanju njihove svesti koja savetuje primirenost, uzdržanost, štednju. Umesto toga propagiraju se načela bahatog, bezrazložnog i besmislenog razbacivanja, samoživost koja u ime sopstvene sreće osuđuje potomstvo na stradanja i propast. A da bi se ovi ciljevi ostvarili, nužno je lišiti jedinke sposobnosti da misle, da budu samosvesne i sposobne da se odrede u prostoru i vremenu, da slobodno odlučuju o svom životu; ovaj se zadatak ostvaruje neprestanim propagiranjem „ispravnih“, poželjnih modela življenja i ponašanja, namernim sprečavanjem da se ličnosti (istinski) obrazuju i razvijaju, insistiranjem na slepom pokoravanju nagonima. Tek biće koje ne ume da misli već radi ono što mu se (pukom silom ili milinom reklama) naredi može biti idealan podanik, istovremeno srećan što mu je „dovoljeno“ da radi i uživa, oslobođen savesti i dubljih/viših emocija. Svet ispranih umova koji traže instant zadovoljstva jeste idealan svet zapadne civilizacije. Taj i takav svet definitivno i neopozivo nije zenitistički svet.

Zenitizam odbija da učestvuje u farsama tzv. civilizacije. On ne zaboravlja prirodnost čoveka kao bića koje je poniklo u Prirodu i kome nije cilj da postane njen gospodar makar i po cenu da satre Prirodu. Zenitizam poznaje izmirenost sa Prirodom koja donosi i izmirenost čoveka sa samim sobom i svojom zajednicom. Zenitistički svet ne hrli u tzv. Napredak bez obzira na cenu koju će platiti neke kasnije generacije. Konačno, zenitistički svet je samosvestan, zna šta se oko njega dešava, ne zatvara oči pred mračnim istinama. Zbog svega toga zenitizam nije bio drag političkoj i ekonomskoj vlasti; zbog toga on i danas odstupa od utabanih puteva ćutanja i mirenja.

Nažalost, vrline zenitističkog sveta sveopšte su prokažene i samo malo jakih i hrabrih ostaju im verni. Razneti po različitim prostorima, utopljeni u mase bezličnih, zenitisti ostaju usamljeni ili, retko, u ljubavnom paru. O takvom paru peva ova knjiga. Pesme se, nominalno, uvek obraćaju Brani (kojoj su i posvećene) i razvijaju se kao ispovest bilo samog poetskog subjekta, bilo njega i dragane mu kao para. U nizu iskaza, onih pozitivnih (ja/mi jesmo...), bilo odrečnih (ja/mi nismo...) gradi se, mozaički, u fragmentima, portret jednog (osetljivog) lica i jedne (tanane) zajednice u vremenu i prostoru, čas fascinantnom po svojim mogućnostima i blagodetima, čas neprijateljskog prema onima koji odudaraju

od konvencija i, konačno, (pre)često nezainteresovanog, indiferentnog prema svima koji se ne kreću stazama civilizacijskog/potrošačkog raja. Pesme lako iskoračuju iz mikro sveta jedinke u makro svet grupe/države/civilizacije, iz ličnih doživljaja u preporučene/poželjne urbane šablone. Nesputanost i nekonvencionalnost asocijacija i poređenja, tako mila avangardi, nosi jaku dozu začudnosti kojom čitaoca izbacuje sa uskih drumova rutinske jezičko-smislaone standardizacije (propagirane masovnim medijima i namenjene brisanju dubljih mentalnih sadržaja konzumenata instant sreće). Otuda u ovim pesmama nema ničega što se podrazumeva, pa nema ni čitanja s pola pažnje. Samo puna angažovanost u otkrivanju i spoznaji pesničkih slika nagradiće čitaoca uživanjem kako u jezičko-smislaonim kalamburima tako i u sasvim novim pesničkim horizontima. A oni (horizonti) su (i tu je to napred pominjano otkrovenje), zahvaljujući sposobnosti pesnika da istupi iz rutine i baci prodorniji pogled sa strane, dublji i puniji nego obični i uobičajeni (i u življenju i u poeziji), jer sagledavaju i sadrže ne samo slojeve emotivnosti ličnosti/para već i širinu (ili bolje rečeno proračunatu uskost) civilizacijskih okvira u kojima ta ličnost egzistira i prinuđena je da trpi svakovrsne uticaje i ograničenja. Tako se raskriljuje velika slika društva koje se samodovoljno i samodopadljivo šepuri sjajnim tehno fasadama iza kojih je duhovna ispraznost i beda kojoj samo retki (odabrani) uspevaju da izmaknu po cenu svog otpadništva i teškog opstanka. Ovaj neveseli zaključak, koji pesnik ne nameće već pušta da se samostalno formira u čitaočevoj svesti, dodatno je potcrtan vrcavošću i visprenošću stihova, odnosno njihovim gorkim humorom. U konačnom sagledavanju, knjiga Milana Micića *Mi smo, mila, zenitistički svet* prijatno je i vredno iznenađenje u tekućoj pesničkoj produkciji i definitivno zaslužuje čitalačku i kritičarsku pažnju i uvažavanje.